Prijs 5 cent.

WAT ZULT GIJ DOEN

Door: ALDOUS HUXLEY

UITG. BROCHURENDEPOT DER I.A.M.V.
PIET ROL, KROMMENIE - GIRO 77320

WAT ZULT GIJ DOEN ?

Doel en grondslag van de Engelse Vredesbeloftebeweging

(Engelse titel: What are you going to do about it?)

door:

Aldous Huxley

Broch. depot der I.A.M.V. Piet Rol, Krommenie. Giro 77320

VOORWOORD

Deze brochure werd door een Engelsman over en voor een typisch engelse beweging geschreven. Niettemin besloot het brochurendepot van de IAMV haar in het hollands te laten vertalen en uit te geven. Eerstens omdat zij dokumentaire waarde heeft en iets laat zien van wat er in de, enkele honderdduizenden leden tellende, engelse volksbeweging leeft, die zo juist een manifest uitvaardigde waarin er op gewezen wordt dat „de grote oorlog om aan alle oorlogen een einde te maken geleid heeft tot de medelijdenswaardige toestand waarin de huidige wereld verkeert. Precies zoals het onmogelijk is, om door middel van de oorlog de oorlog de wereld uit te helpen, is het t h a n s moreel en materieel onmogelijk geworden, de demokratie tegen het fascisme met de oorlog te verdedigen. De demokratie moet in dit proces ten onder gaan. De verdediging van de demokratie tegen het fascisme door middel van de oorlog betekent, dat de arbeiders van het ene land de arbeiders van een andere staat af zullen moeten slachten. Om het fascisme gewapenderhand te kunnen verslaan, moet de demokratie zichzelf ombrengen en overgaan in een totalitair regiem.” De in beginsel gezonde buitenlandse politiek die het manifest voorstaat — vorming van een ekonomisch wereldsysteem, waarin de voorziening in de vitale behoeften van elk mens en elk volk verzekerd is — wordt naïef genoeg gekoppeld aan het plan-van Zeeland, en ziet zekere fundamentele internationale politieke faktoren over het hoofd. De mentaliteit van de huidige duitse machthebbers b.v. is voor de meerderheid der Engelsen nu eenmaal een gesloten boek. Gegeven de onverschilligheid van de grote engelse arbeidersbeweging, georganiseerd in de Britse Arbeiders Partij, ten opzichte van het koloniale probleem en de bereidheid dier beweging wederom ten oorlog te gaan voor het behoud van

het Britse Imperium, is het echter van groot belang dat er naast de ILP (de Britse Onafhankelijke Arbeiders Partij) nog een beweging bestaat die openlijk verklaart dat Engeland leeft ten koste van andere naties, opkomt voor de rechten der koloniale volkeren, en die op dit ogenblik uitdrukkelijk de afgelegde belofte hernieuwt „aan geen enkele oorlog meer te zullen deel nemen en alle energie te zulen concentreren op positieve arbeid voor de vrede", hierbij verder gaande dan de ILP, die zich enkel tegen de imperialistische oorlog verklaart. De voornaamste reden echter waarom het Brochurendepot Huxley's „What are you going te do about it" in het hollands het licht doet zien, is gelegen in het feit, dat het geschriftje een kijk op bepaalde vraagstukken geeft, die ontsprongen is aan moderne wetenschappelijke inzichten. Ieder, die geen vreemdeling in Jeruzalem is, weet dat de verschillende stromingen der arbeidersbeweging in dit tijdvak de scherpste kritiek ondergaan die uitgeoefend kan worden: de onbarmhartige kritiek der feiten, die geen enkele theorie, geen enkele taktiek onaangetast heeft gelaten, Aldous Huxley, die niet enkel een bekend romanschrijver doch ook een zeer bekwaam essayist is. en wiens laatste boek Ends and Means (Doel en Middelen) alom grote aandacht heeft getrokken, wijst in „What are you going to do about it" op bepaalde kanten van het probleem van de omvorming der maatschappij, zoals b.v. de noodzakelijkheid tot vorming van in nieuwe strijdmethoden getrainde groepen, kanten die, vergissen wij ons niet, in de toekomst steeds grotere aandacht zullen gaan vragen. Het Brochurendepot heeft bij de beoordeling van de brochure zich niet laten leiden door de vraag of het met elk woord ervan in kon stemmen, doch de kernstrekking ervan de doorslag laten geven, wijl deze een positieve bijdrage levert voor het streven naar een op zelfbestuur gebaseerde maatschappij van bewuste mensen.

H. K.

15 MAART 1938.

Doel en grondslag van de Vredesbeloftebeweging

Het doel van deze beweging is de oorlog uit te bannen door een levenswijze, waarin voor de oorlogsdriften, noch voor de oorlogsmethoden langer plaats is. Om dit doel naderbij te komen is het nodig het begrip oorlog op drie manieren te karakteriseren.

1°. De oorlog is een psychose, dat wil zeggen een ziekelijke geestestoestand, die grotendeels voortkomt uit onderdrukte harstochten, verdrongen neigingen en verwrongen impulsies, die wij allen in de tegenwoordige maatschappij in ons hebben, tenzij we geleerd hebben onze eigen aard te doorgronden.

2° De oorlog is een eindstadium in een economisch proces, welks verloop beheerst wordt door concurrentie; van een economisch stelsel, dat plaatselijk en persoonlijk gewin stelt boven het algemene welzijn en profijt.

3° De oorlog wordt uitgelokt door bewapening. Wapenen zijn, bij wijze van spreken, de verstoffelijking van vrees en haat. Zij suggereren moord en lokken hem uit.

Doel der Beweging.

Het doel van deze en elke andere beweging voor de vrede moet daarom zijn:

1° een plan uit te denken, waaruit de mensen zo kunnen leven, dat hun angst en hun falen hen niet tot geweld drijft,

2° te zorgen, dat dit nieuwe levensschema hun behalve zielerust ook economische zekerheid biedt en de grondslag legt tot coöperatieve betrekkingen met hun medemensen,

3° de mensen te tonen, hoe ze zichzelf kunnen opvoeden en oefenen, zó, dat ze de opgezweepte en verbijsterde gemoederen met kalmerende geest en gevoelens van kame-

raadschap tegemoet kunnen treden. Zij, die door en door geoefend zijn in deze techniek, kunnen bewijzen, dat het gebruik van wapenen bij geen enkele behandeling van menselijke zaken nodig is.

Positief karakter der Beweging.

Het is duidelijk, dat de Beweging niet gebaseerd kan zijn op een bloot protest tegen de oorlog. We moeten niet alleen vertellen wat we n i e t willen doen, maar ook wat we w e l willen doen. 't Is niet voldoende de regering te vertellen, wat ze niet van ons moet verwachten. Onze taak is het haar te vertellen, wat moet worden gedaan en hoe het moet worden aangepakt. Ook mag het niet bij woorden blijven. De strijders voor de vrede moeten de voortreffelijkheid van hun politiek bewijzen door haar in practijk te brengen. Zij moeten laten zien dat pacifisme effect heeft. Alleen daardoor zullen zij in staat zijn de kiezers en de regeringen er toe te brengen de pacifistische methode over de gehele linie der internationale betrekkingen toe te passen.

Geen protesten doch resultaten.

De pacifisten moeten zich daarom van twee dingen bewust worden: (a) dat hun medeburgers niet op nóg meer protesten, op nóg meer vertogen zitten te wachten, maar op voorbeelden in tastbare resultaten der vredesmethoden. De Communisten en de Christenen hebben hun zaak onberekenbare schade berokkend door op de Revolutie en het Tweede Advent 1) te wachten, en intussen een leven te leiden, dat feitelijk in geen enkel opzicht verschilt van dat der kapitalisten en ongelovigen. De pacifisten mogen deze ernstige fout niet maken. Tegelijkertijd moeten zij er wel om denken (b) dat ze zelf heel gewone luidjes zijn, mensen met dezelfde emoties als de gemene man, die meeloopt in, en gedreven wordt door, de „Gang van Zaken".

---

1) De Tweede Verschijning des Heren, zie Marcus 13 : 19.

Zelfcritiek van de pacifist.

De individuele pacifist moet daarom zichzelf voortdurend gade slaan en zich van zijn beperkingen bewust zijn. Hij kan een eerlijke afschuw hebben van de oorlog en er van overtuigd zijn, dat zij die de oorlog te weeg brengen misdadigers zijn; toch moet hij pogen ze te begrijpen. Hij moet beseffen, dat hij, als hij plotseling in hun positie zou worden geplaatst met geen ander werktuig of machtsmiddel dan dat van de hedendaagse politicus, wel eens tot de ontdekking zou kunnen komen, dat hij precies dezelfde methoden gebruikt. Dit is zó vaak gebeurd, dat wij de les van de idealist-in-de-oppostie, die plotseling aan de macht komt en een meedogenloze realist en soms zelfs een terrorist wordt (b.v. Robespierre), niet licht meer zullen vergeten. Elk individu is een deel van het maatschappelijke stelsel. Zelfs de rebel is op deze wijze onbewust gebonden. Hij meent, dat hij een nieuw systeem wil. In werkelijkheid kan het zijn dat hij slechts de macht wenst in het oude systeem.

Onze taak: een model-orde stichten.

De kampvechters voor de vrede moeten dit onbetwistbare feit erkennen. Tegen de grote loop en stroom van het bestaande in moeten wij een model-orde opbouwen, waarin we het leven zoals het behoort te zijn, kunnen leven. Doen we dat niet dan bezwijkt ons protest onder de druk van buiten, want we kunnen ons eenvoudig niet verzetten tegen het feit, dat de gehele tegenwoordige orde één overweldigende verloochening is van al ons geloof en vertrouwen. Of ons protest wordt verbitterd: we beginnen te haten allen die onze weg niet willen begaan en die deze weg zo moeilijk maken. En op deze manier worden we er dus toch weer onder gehouden door onze milieu's; we reageren dan precies als gewone mensen tegen de oppositie, n.l. door haat en vrees. We kunnen niet individueel optreden en de publieke mening vormen. Deze moet en zal veeleer o n s

vormen. Ten slotte worden we of meelopers, of aanklagers, en geen van beiden brengen vrede.

Wij kunnen echter leven midden in een scheppende publieke opinie, in en uit welke onze energieën voortdurend kunnen worden opgebouwd en versterkt, doordat wij als metgezellen en deelgenoten hebben zij, die hetzelfde leven leiden als wij. Tegelijkertijd gaan wij dan zelf worden wat we beweren en doen en de wereld krijgt hiermee een tastbaar bewijs dat het leven vanuit een dynamisch 1) pacifisme kan worden geleefd en dat het resultaten te zien geeft.

De Grondslag van de nieuwe Orde.

De grondslag van deze stelling dan is de coöperatieve levenswijze, en daar zij de psychologische, economische en politieke problemen van de tegenwoordige maatschappij tot oplossing moet brengen, moet dit „Activisme" die individuen, die besloten hebben zulk een leven te gaan leiden, de sociale omgeving bieden waarin deze problemen reeds zijn opgelost.

De psychotische toestand, de gespannen en geprikkelde geestesconditie van de meeste mensen van tegenwoordig, is er een die opgewekt en misschien veroorzaakt wordt door het feit, dat zij hun leven in een maatschappelijk milieu doorbrengen dat weinig of geen samenhang vertoont. Onze Maatschappij heeft slechts een economische structuur; zij wordt te zamen gehouden niet door een gemeenschappelijk geloof of idee, maar eenvoudig door de financiële band. Onze betrekkingen tot elkander worden door het geld bepaald — en nauwelijks door iets anders. Het begint langzamerhand tot ons door te dringen dat het blijkbaar onmogelijk is voor een normaal mens om helemaal gezond van zinnen te zijn in een samenleving als de onze, waaraan elk behoorlijk structuurschema ontbreekt.

De waarde van de Oxford-groepen nu is gelegen in het

---

1) hier: scheppend.

feit, dat zij getoond hebben, hoe groot de bevrijdende werking is van het geluksgevoel en de goede wil, die ontstaan, wanneer mensen te zamen komen en merken dat zij verbonden zijn door werkelijke genegenheid en gemeenschappelijke toewijding aan een grote zaak.

Actief Pacifisme bestrijdt de psychose.

De drie voornaamste psychotische elementen in het gewone leven van de hedendaagse mens zijn: ten eerste de vrees dat, wanneer anderen alles omtrent hem wisten, ze hem zouden verachten; ten tweede de vrees dat, als het hem niet lukt werk te vinden, hij er helemaal uit zal raken en de menigte hem zal vertrappen; en ten derde de vrees, dat het leven geen waarde heeft, geen grote betekenis, geen grote idee, waaraan hij zich met blijdschap geven mag.

Het actieve pacifisme kan al deze vrees wegnemen. Maar dat kan het alleen als het is een volledige levensmodus, psychologisch, economisch en politiek. Het moet hen, die zich bij de Beweging aansluiten, het gevoel geven, dat zij deel uitmaken van een naamloze vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid, die hen geheel en al en zonder reserves aanvaardt en ook zonder reserves van hen neemt.

Men moet niet denken, dat deze her-verbinding van individu en gemeenschap in een moment kan plaats hebben. Onze samenleving is uit de lijken geslagen, en wij allen zijn dientengevolge meer of minder ontwricht. Ploegen moeten we samenstellen, waarin de mensen kunnen oefenen. Hoe beter de personen die van deze ploegen deel uitmaken geoefend zijn, des te beter zal dan wederkerig de ploeg waartoe zij behoren, in staat zijn hen het gemeenschapsleven deelachtig te doen worden, dat uit elk zijner leden een hogere capaciteit zal putten.

Drie trappen van psychische ontwikkeling.

Er zijn waarschijnlijk drie trappen in deze ontwikkeling. Op de eerste trap staan zij, die bezig zijn te leren en die in

hoofdzaak geleerd hebben hun persoonlijke betrekkingen te regelen op ruime en coöperatieve basis (zij die beneden dit niveau gebleven zijn sluiten zich waarschijnlijk niet aan). In het kader van deze betrekkingen stellen zij hun vrienden boven zichzelf en merken dat zij genoeg „zedelijk kapitaal” bezitten om elkander over tijdelijke moeilijkheden heen te kunnen helpen. Zij geven dus een voorbeeld van de eerste voorwaarde, en een inleiding tot het activistische leven: soepele, prettige regeling van persoonlijke betrekkingen en individuële contacten.

Zulke mensen zijn de natuurlijke candidaten voor het volgende stadium. Op deze tweede trap is het noodzakelijk de coöperatieve levensmodus over te brengen naar de ruimere sfeer van het zakelijke en de bredere sociale en economische betrekkingen. Thans blijkt de behoefte aan een coöperatief systeem. Woningdeskundigen onderzoeken reeds het probleem van de Sociale Woon-Eenheden, en het is duidelijk, dat hoewel hier op grond van economische doelmatigheid veel voor te zeggen is, het niet mogelijk zal zijn deze doelmatigheid te verwerven, tenzij de mensen over hun vrees voor elkander heen raken. Deze vrees kan men alleen te boven komen als men merkt dat men bij elkaar gekomen is om de wereld een tastbaar voorbeeld te geven van coöperatieve levenspraktijk in tegenstelling tot de concurrerende levenspraktijk.

Het zal zover moeten komen, dat zij, die de economische moeilijkheden, welke mede oorzaak zijn van de oorlog, willen oplossen, weer met 'n soort coöperatieve beweging moeten beginnen, die 'n specifiek psychologisch doel tot object heeft. Binnenkort zal de Coöperatieve Beweging haar eeuwfeest vieren en zal zij haar balans op moeten maken. 't Zou goed zijn haar van de politiek van het Activisme op de hoogte te brengen en te vragen in hoever zij met haar ervaring op zakengebied met Activisme kan samengaan, en verder leren met en door het Activisme, dat economisch

succes niet voldoende is, als er geen psychologisch of geestelijk doel beoogd wordt.

De hoogste graad van geestelijke groei is oefening.

Wanneer er eenmaal mensen zijn die in zulke gemeenschappen leven en hun zaken op deze actief-pacifistische wijze beheren, dan zal het mogelijk zijn uit hen individuen voor het derde stadium van ontwikkeling te zoeken. Dat zijn dan de mensen, die zo geoefend zijn dat zij na hun persoonlijke en zakelijke betrekkingen een succes te hebben gemaakt, voort kunnen gaan en de oplossing van politieke problemen op zich kunnen nemen. Om dit te kunnen moet een mens, zoals Gregg 1) heeft aangetoond, zo worden opgevoed, dat hij niet alleen — zoals een soldaat zichzelf aanwent — de vrees, maar ook de toorn overwint. Hiertoe is het ongetwijfeld nodig, dat de mens niet slechts leeft in een gemeenschap, waar vrees en haat als actieve machten tot het verleden behoren, maar ook dat hij zich er in oefent zulke emoties, zonder zelf enige reactie te gevoelen, te gemoet te treden. Om deze graad van opvoeding te bereiken zal hij ongetwijfeld bepaalde psychologische methoden moeten toepassen om zijn wil te oefenen: de „geestelijke oefeningen" op welke in een afzonderlijke brochure dieper zal worden ingegaan. Hier mogen we volstaan met aan te stippen dat de blote omgang met psychologisch onderlegde coöperatoren niet genoeg is voor degenen, die bestemd zijn de stoottroepen van de beweging te vormen. Zij moeten even zorgvuldig worden opgeleid als anthropologen 2), die weten hoe zij vriendelijk en goedgezind met primitieven om kunnen springen; even zorgvuldig ook als de psychiaters 3), die de onevenwichtigen kunnen kalmeren — want

---

1) „The Power of Non-Violence" (De macht der geweldloosheid).

2) Kenners van mens en mensenrassen.

3) Deskundigen voor zielsziekten.

dát zijn de taken, die zij zullen moeten aanvaarden. De taak der volledig opgeleiden is niet slechts de plaats van de politie, maar van de militairen in te nemen, en dit te doen op de manier, die door de psychiaters als mogelijk werd aangetoond bij de ontwrichten, en door de anthropologen bij de primitieven. De arbeid van Dr. Pennell aan de Noordwestelijke grens van Voor-Indië onder de wilde stammen is een goed voorbeeld van zulk werk. Lord Roberts karakteriseerde toen hij de N.W. grens verliet, de man en zijn werk aldus:

„Pennell is twee bataljons soldaten waard, want overal waar hij komt, verdwijnen onrust en moeilijkheden". De Activistische Beweging moet er voortdurend op uit zijn door haar opvoedende werk zulk een type mens als haar noodzakelijk voltooid product af te leveren. Honderd van zulke mensen in een verontruste streek kunnen waarschijnlijk de kalmte doen weerkeren.

Opvoeding van wil en inzicht.

Zulke uitgezochte mensen moeten steeds gereed gehouden worden om naar elk centrum te trekken waar moeilijkheden kunnen uitbreken. Dat is geen taak voor gelegenheids-enthousiasten. Want behalve de psychologische oefening in het overwinnen van vrees en tegenzin, moet er een volledig begrip bestaan omtrent de problemen van het district, dat moet worden aangepakt. Het heeft b.v. geen zin een man naar de N.W. grens van Voor-Indië te sturen tenzij hij een ervaren dokter is — dat is zijn beste geleidebrief. Hij moet ook het Mohammedaanse gemoedsleven kennen; hij zou er profijt van kunnen hebben zelf een Mohammedaan te worden, want het mystieke element in de Islam laat toe dat het dynamische pacifisme geënt wordt zelfs op dit militante geloof. Bovendien moet hij op de hoogte zijn van het economische probleem, het woekersysteem enz., dat de basis is van de politieke onrust. Ten slotte moet hij uitgerust zijn met een zodanige kennis van

landbouw en volkshuishouding, dat hij in staat is het volk een nieuw en beter economisch leven aan te bieden.

Het is duidelijk geworden dat zuiver de nood van de huidige wereld-chaos niets minder dan een nieuwe Orde te voorschijn roept, een nieuwe vorm van b.v. die middeleeuwse bewegingen als de Broederen des Gemenen Levens 1) en de Vrienden van God. 2) Z ij gaven de mens een volledig levensschema. Zij waren de beste propaganda voor psychologische coöperatie. Zij waren in de wereld maar niet van de wereld, en het was geen toeval dat geestelijke genieën als Tauler en Suso er deel van uitmaakten.

Zulk een Orde of Orden zouden thans hun centrale tehuizen hebben waar zij mannen en vrouwen zouden opvoeden in de Levensmethode van de Orde. Van deze Centrale Tehuizen zouden zij hun geslaagde en uitgezochte mensen, die even gehard van lichaam als athletisch van geest moeten zijn, uitzenden om die plekken in de wereld aan te pakken waar de oorlog als ziekteverschijnsel optreedt.

Geestelijk en redelijk geweld.

Het Activisme kijkt niet verlangend uit naar, noch gelooft in de afschaffing van het „Geweld". Geweld is een dubbelzinnige term, en geen dynamisch ingestelde pacifist mag zich er door op een dwaalspoor laten leiden. Waar het naar streeft is bevrijd te worden van de list en het geweld, dat in de oorlog zonder enige beperking wordt en moet worden toegepast. En het streeft er naar, dat we van dit kwaad worden verlost door een rechtstreeks toegepaste, doeltreffende preciese en geschikte vorm van geweld, die di-

---

1) Geestelijk-maatschappelijke beweging in de Nederlanden in de 15e eeuw, waaraan de namen van Geert Groote en Thomas à Kempis verbonden zijn.

2) Overeenkomstige Duitse beweging.

recte invloed op de wil van onze medemens, door voorbeeld, door die „morele joe-jitsjoe" 1), waar Gregg van spreekt, door die moedige belangstelling in de problemen van onze tegenstander, welke de leiding geeft en die hem er van overtuigt dat wij zijn welzijn op het oog hebben en hem een methode aan kunnen geven, waarbij hij niet zal sterven maar leven. Dat is geestelijk geweld, of, voor wie aan de moderne term de voorkeur geeft, de psychiatrische methode, toepassen.

Functies van de nieuwe organisatie.

Wat de Activistische Orde dan onder ogen moet zien, is de vorming van een organisatie met drie functies. Ten eerste een psychiatrische in al haar relaties met de leden, om ze zo te bevrijden, zodat ze in het practische leven de beste propaganda kunnen maken, n.l. het voorbeeld te geven van hun eigen levens, zonder angsten, in vrede en geluk. Ten tweede moet deze organisatie de wereld het voorbeeld geven van een coöperatieve beweging, die tot ieders „profijt", op economisch gezonde basis, door onderling dienstbetoon en niet door concurrentie wordt gedreven. Ten derde moet zij uit haar fonds, dat ten dienste van de gemeenschap in haar geheel wordt gevormd, opleiden en ter beschikking houden de enig waarachtige internationale politiemacht, mensen gestaald naar lichaam, ziel en geest, die steeds gereed staan onmiddellijk te vertrekken naar waar zij ook nodig mogen zijn. Groepen van zulke lieden zullen in actieve dienst worden uitgezonden om de werkelijke locale problemen te leren kennen in districten waar moeilijkheden te voorzien zijn; anderen zullen, als het ware, optreden als diplomatieke agenten en gezanten van de beweging, altijd klaar om van de toestanden rapport uit te brengen en aan te geven welke voorbehoedende methoden zouden kunnen worden toegepast vóór dat de span-

1) Morele worstelkunst.

ningen tot uitbarsting leiden. Deze mensen zouden dan optreden als een soort tribunaat van de nieuwe orde, voor de idee van een wereldbeschaving.

Pak het probleem in zijn geheel aan.

Zulke ideeën mogen hoog gegrepen lijken, maar de Activistische Beweging moet zich van de omvang van het probleem waar tegenover zij zich geplaatst ziet, bewust zijn, en het in zijn geheel aanpakken, als ze niet wil mislukken. Elke poging het oorlogsvraagstuk in de moderne wereld stukje bij beetje tot oplossing te brengen moet falen. Het pacifisme van het verleden genoegde voor de oorlogen van het verleden. Het Activisme van heden moet zich bezig houden met een wereld die slechts eensgezind is wanneer het om gemeenschappelijke vernietiging gaat en met een oorlogsgevaar dat voortspruit uit drie verschillende bronnen van handeling en emoties. Als het niet beseft, dat de wereld-van-nu psychotisch is en een psychiatrische behandeling nodig heeft, dan zal neurose de mensen tot wilde wanorde drijven, hoe doeltreffend een economisch stelsel ook opgezet moge zijn om hun lichamelijke behoeften te bevredigen. Als het niet het feit wil aanvaarden dat het huidige economische stelsel zó ontwricht is dat het achterdocht, hebzucht en vervolgingswaanzin ontketent en dat er een beter systeem voor in de plaats moet komen, dan zal een alleen geestelijk georiënteerd pacifisme de ziekten van haat, achterdocht en vrees slechts genezen om te zien, dat de politieke structuur zich zelf wederom ondermijnt. De middelen waarover het huidige economische stelsel beschikt sturen bijna even rechtstreeks op oorlog aan als een bewapeningswedstrijd, en deze middelen gebruiken is al bijna even misdadig als wapens te gebruiken om vrede te stichten. En ten derde, zonder een „macht", die de plaats inneemt van de gewapende macht, zal het helen van de zielsstoornissen van het individu zelf, noch zelfs zijn plaatsing, na het genezingsproces,

in een samenleving met een gezond, op coöperatieve basis berustend economisch leven, iets baten. In de wereldoorlog genazen de psychiaters de mannen die psychisch bezweken slechts om ze terug te sturen, waarop ze dadelijk wederom ineenstortten en dikwijls anderen meesleepten. Geen enkele particuliere genezing van mensenzielen en -geesten kan op het ogenblik iets anders doen, tenzij het opperste kwaad en waanzin, de oorlog zelf, te lijf gaan. De volmaakste coöperatieve maatschappij kan niet meer zijn dan een eilandje, of liever een wegsmeltende ijsschots in de golven van de wereld-chaos, zolang de oorlog de uiteindelijke methode blijft om de betrekkingen van staat tot staat te regelen.

Het Activisme zal mislukken, tenzij het de bestaande wereld aangrijpt, en zijn levenspraktijk voortweeft als een sociaal patroon, dat niet alleen de gehele mens, maar de gehele mensheid en de wereld in één systeem omvat. Het Activisme moet streven naar de wereldmacht of ondergaan; het heeft geen andere keuze. Als het geen voortgang maakt, zal het uitgewist worden. Het kan geen particuliere opvatting en methode van leven zijn, geen gezellig thee-babbeltje in een gekkenhuis, een imperium in imperio 1). Het moet een nieuw stadium in de beschavingsgeschiedenis inluiden en beseffen dat haar doel is de vervallen en smerige krotten van de geest, waarin we nu ten onder gaan, af te danken.

---

1) Staat in de staat.

Vert. door J. VERLINDE.